

När villfarelse kommer in promenerar förnuftet ut!

[Spara som PDF](#)

Om vad budlydnad, lagiskhet och villfarelser leder till, och med Katolska kyrkan, Trosrörelsen och Korpelarörelsen som varnande och lärorika exempel.

Inspelning

Nedan kan du lyssna till en inspelning av denna text. Inspelningen är 1 tim och 20 min lång.

Klicka på [denna länk](#) för att lyssna om du inte ser en spelare ovan eller ljudfilen (mp3).

Innehåll

- [När budordet kom, fick synden liv](#)
- [Lösningen på syndens problem](#)
- [Budlydnad, lagiskhet, laggärningar](#)
- [Exempel 1: Katolska kyrkan - kristendom som maktinstitution](#)
- [Exempel 2: Trosrörelsen - kristendom som affärsmodell](#)
- [Exempel 3: Korpelarörelsen - kristendom som en helt vettlös andlig elit](#)
 - Med laestadianismen som grund
 - Toivo Korpela
 - De två profeterna och deras inledande villoläror
 - Toivo Korpela utesluts
 - Den fortsatta negativa utvecklingen inom sekten
 - Ännu värre urspårning

- Total urspårning
 - *Synder blir tillåtna*
 - *Kamning och pensling*
 - Upplösningen
 - [Vad kan vi lära av dessa exempel?](#)
 - [Bonusmaterial: Laestadianismen](#)
 - [Summering](#)
 - [Källor](#)
 - [Läs vidare](#)
-

När budordet kom, fick synden liv

Som du kanske anar är huvudrubriken till denna text en travestering av bibelversen: "*när budordet kom, fick synden liv*". Bibelversen hittar vi i Paulus brev till Romarna. En alternativ rubrik kunde även ha varit *När avsteg från Evangelium görs, kan vad som helst hända*. Vi skall läsa bibelversen i sitt sammanhang:

Rom 7:7-13: "Vad skall vi då säga? Att lagen är synd? Nej, visst inte! Men det var först genom lagen jag lärde känna synden. Jag hade inte vetat vad begäret var, om inte lagen hade sagt: Du skall inte ha begär. Men synden grep tillfället och väckte genom budordet alla slags begär i mig. Ty utan lagen är synden död. Förr levde jag utan lagen, **men när budordet kom, fick synden liv** och jag dog. Då visade det sig att budordet som skulle föra till liv, blev till död. Ty synden grep tillfället och bedrog mig genom budordet och dödade mig genom det. Alltså är lagen helig och budordet heligt, rätt och gott. Har då det som är gott blivit min död? Nej, visst inte! Men synden har blivit det, för att den skulle framstå som synd. Genom det som är gott åstadkom den min död. **Så skulle synden genom budordet framstå som i högsta grad syndig.**"

Detta är mycket viktiga bibelverser för förståelsen av Evangelium eftersom de tydliggör problemet med begär och synd i våra liv; verserna ger oss en förklaring till budens uppgift i våra liv. Det Paulus vill säga här är att Guds bud **inte** kan hjälpa oss att bli rättfärdiga, men de kan hjälpa oss att avslöja begär och synd som finns hos oss men som ofta döljer sig. När vi blir varse Guds bud, då är dessa inte till hjälp för att leva ett korrekt liv, istället väcker de begären och ger synden liv; buden liksom förstärker begären och synden så att detta kan bli blottlagt som

de grundläggande hinder de är för vår frälsning. Bibeln säger dessutom, att bryter man mot ett enda bud så har man brutit mot alla. Samtidigt vill Gud att vi skall vara heliga som han är helig.

Jakob 2:10: "Om någon håller hela lagen i övrigt, men överträder ett enda bud är han skyldig till att ha överträtt alla buden".

1 Pet 2:9: "Men ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni skall förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus."

Lösningen på syndens problem

Arma människa! Vad är det då som kan frälsa oss och leda oss in i ett liv som är i linje med Guds vilja och bud? Jo, det är Guds nåd, så som den möter oss i Evangelium. Medvetenheten om att vi är syndare och att vi inte kan bli rättfärdiga genom egna strävanden, skall få oss att fly till Jesus. Hos Jesus kan vi bli **förklarade** rättfärdiga, av nåd, trots att vi är syndare. Vi får en **tillräknad** rättfärdighet. Jesu rättfärdighet blir alltså även vår rättfärdighet. Det är så vi kan få frid i sinnet och frid med Gud.

Rom 4:5: "Men den som utan att bygga på gärningar tror på honom som **förklarar** den ogudaktige rättfärdig, honom **räkns** hans tro till rättfärdighet."

Det är oerhört välsignade och starka ord! Faktiskt Evangelium sagt i en enda mening! Nu skall jag inte behandla Guds nåd och frälsningen mycket mer här, för det har jag gjort ganska grundligt i min skrift *Evangelium – Guds erbjudande om försoning och evigt liv*. Du hittar den texten (och inspelningen) via en länk sist i denna sida.

Det jag vill lyfta fram i denna text är de problem som kommer som ett brev på posten om vi glider in i en tro där vi sätter upp bud, regler och metoder för hur man skall leva och vara som en rättrogen kristen och behaga Gud. Vi kan även kalla det för att göra avsteg från Guds fria erbjudande i Evangelium. När vi som kristna ger oss ut på den livsfarligt tunna is som budlydnad och villfarelser innebär, då kan i förlängningen vad som helst hända. Den värsta utgången från ett sådant vägval är att man går miste om det eviga livet hos Gud. Jag vill använda ordet "vägval" eftersom jag inte tror att man gör dessa val helt av misstag eller helt beroende på okunskap. Väljer en person en väg som leder bort

från Guds väg, då finns det något inom den personen som lockas av det oäkta, av det osanna, av det spektakulära, som gör att man väljer den vägen. Som kristen gör man då klokast i att fråga Gud om det finns sådana böjelser i ens inre, och att man ber Gud belysa dessa om så är fallet. Sedan kan man bekänna och be om hjälp och rening. Man bör också be om en kärlek till Sanningen eftersom den är oerhört viktig – vilket vi skall se längre fram.

Jag skall längre ner ge några exempel på hur lagiskhet och villfarelser leder bort från Evangeliet och därmed Gud och Sanningen. Ett av exemplen blir väldigt utförligt eftersom jag tycker det även är en intressant del av svensk kyrkohistoria. Men först skall vi fundera lite kring detta om budlydnad, lagiskhet, laggärningar.

Budlydnad, lagiskhet, laggärningar

När vi kristna tänker på budlydnad, lagiskhet, laggärningar, osv, då tänker vi nog vanligen på att det främst handlar om att försöka hålla de tio budorden, och kanske även en del andra bud i Bibeln. Man gör då detta för att säkerställa sin frälsning och komma i bättre position inför Gud. Här skall vi vara observanta på att även goda gärningar kan vara sprungna ur ett lagiskt tankesätt; man kanske känner sig pressad att göra gott på olika sätt för att vara en sann och god kristen. Laggärningar har alltså fel motiv och drivkraft, även om gärningarna i sig inte nödvändigtvis är fel. Men dessa gärningar kan inte på något sätt bidra till vår rättfärdighet inför Gud:

Rom 3:20: "Ty ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Genom lagen ges insikt om synd."

Om man läser Paulus brev, då förstår man att budlydnad inte handlar om de eller de buden, utan att det främst handlar om vad man har för *förhållningssätt* till Bibelns bud och religiösa regler i allmänhet. Det tycker jag framgår i dessa Paulus ord:

Kol 2:16-17, 20-21: "Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller i fråga om högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är bara en skugga av det som skulle komma, men verkligheten själv är Kristus.

Om ni med Kristus har dött bort från världens stadgar, varför uppför ni er då som om ni levde i världen och böjer er under dessa bud: 'Det skall du inte röra, det skall du inte smaka, det skall du inte ta på'."

Som vi såg tidigare i bibelverserna i Romarbrevet 7:7-13 så förkastar Paulus absolut inte Guds bud, men han är noga med att peka på att motivationen kan vara fel: vad är motivet och drivkraften när vi gör sådana gärningar?

Buden skall alltså upplysa oss om att vi är syndare och att vi är ohjälpligt förlorade om det inte vore för att Jesus tagit vår synd på sig och ger oss **sin** rättfärdighet när vi omvänder oss till Gud. När vi omvänt oss och tackat ja till Guds erbjudande om försoning och nåd, då kommer Gud att ge oss ett nytt hjärta, en ny håg, så att vi mer och mer gör efter hans vilja, i tacksamhet och med ett glatt hjärta. Detta är helgelsens livslånga process, och den är också en Guds gåva. Tar vi detta i fel ordning, och börjar med att försöka hålla bud och regler, då kommer vi ohjälpligt att fastna i våra synder, kanske uppenbart för alla, eller så traskar vi på som religiösa hycklare.

Nu är det ju tyvärr så, att kristna i alla tider varit duktiga på att hitta på nya bud, regler, ceremonier, metoder, etc, utöver Bibelns bud; man uppfinner en radda med "måsten". Med sådant har man liksom utökat mängden bud som man anser att den kristne måste hålla för att vara godkänd och för att bli frälst till evigt liv. Paulus syftar helt klart även på sådana tilltag i sin undervisning. I modern kristen tid kan sådana här regler handla om klädsel, frisyrier, inredning, nöjen, ordval, matvanor, men också om sådant som har en mer religiös prägel som musikstilar, sakrament, liturgi, högtider, beteende under gudstjänst, och en MÄNGD andra saker. Uppfinningsrikedomen är stor när det gäller att bli from i egen kraft.

Budlydnad och lagiskhet behöver alltså inte enbart handla om en strävan efter att i allt följa Bibelns bud, det kan även handla om att efterleva religiösa regler som t.ex. den egna församlingen satt upp. I värsta fall handlar det om sådant som en enda ledande person bestämt för en grupp eller församling. Men lagiskhet kan även utgöras av metoder som man binder anhängarna vid om de skall uppnå framgång och Guds välvilja. På så sätt kan man förmå anhängarna till att köpa böcker, skänka pengar, komma till särskilda konferenser, gå på bibelskolor, osv. Innan vi tittar på de exempel som jag nämnt, skall vi läsa ett par allvarliga bibelverser från Paulus:

Gal 1:9: "Det vi redan har sagt säger jag nu än en gång: om någon predikar evangelium för er i strid med vad ni har tagit emot, så skall han vara under förbannelse."

Vad kan då en sådan förbannelse innebära? Ja, för det första innebär den ju att man då inte får del av Guds välsignelse, och i det långa loppet kan den innebära

att man inte heller får ta del av det eviga livet hos Gud. Men redan här och nu innebär en sådan förbannelse att man blir förslavad under synden, fasthållen i ett liv mer eller mindre styrt av begär. Man kan också bli fjättrad i religiösa bojor och villfarelser, och inte uppleva någon frid eller något barnskap i det lagiska religiösa tanke-system som man anammat. I Paulus andra brev till de troende i Tessalonika ser vi också att Gud själv kan vara den som låter oss ramla in i villfarelser om vi inte är noga med sanningen. Det här handlar så klart främst om vårt förhållande till Bibeln, men vår inställning till sanning i allmänhet är inte oviktig i detta sammanhang:

2 Tess 2:9-12: "Den laglöses ankomst är ett verk av Satan och sker med stor kraft, med lögnens alla tecken och under och med all slags orättfärdighet som bedrar dem som går förlorade, **eftersom de inte tog emot sanningen och älskade den**, så att de kunde bli frälsta. **Därför sänder Gud en kraftig villfarelse** över dem så att de tror på lögnen och blir dömda, alla dessa som inte har trott på sanningen utan njutit av orättfärdigheten."

Att älska sanningen är inte det samma som att vara lagisk. Istället handlar det om vilken grundinställning/vilket förhållande jag har till Bibelns innehåll. Och eftersom Jesus är Ordet som blev människa, och för att han ÄR Sanningen, så handlar kärlek till Sanningen inte minst om vad jag tror om Jesus och min relation till honom. Det handlar om vad jag tror om hans försoningsgärning, om nåden och om frälsningen. Har jag i tacksamhet tagit emot Guds fria gåva i Evangelium och släppt taget om laggärningarna? Det är en oerhört viktig fråga! Att vara noga med sanningen kanske även handlar om hur jag förhåller mig till information i allmänhet. Bryr jag mig om vad som är sant eller inte sant av det jag möter i vardagen? Detta är inte heller oviktigt att fundera över.

Låt oss nu titta på några exempel på allvarliga urspårningar i kristenheten på grund av lagiskhet av lite olika slag.

Exempel 1: Katolska kyrkan -

kristendom som maktinstitution

Är katolicismen ett lagiskt, religiöst maktsystem? Ja, helt klart är den det. Hela systemet är strikt hierarkiskt med påven som den enväldige härskaren, han som sägs vara "Jesu vikarie" på jorden. Vanliga katoliker har att underordna sig detta system eftersom deras frälsning är helt beroende av prästernas handlingar. För ändamålet finns ett överflöd av ceremonier, riter, liturgi, påbud, regler, osv, som måste efterlevas om man som god katolik skall vara säker på sin frälsning och dessutom förkorta sin tid i den s.k. skärselden. Hela detta system är människors påfund, och att det i sin helhet ligger inom lagiskhetens domän är solklart. Att Evangeliets enkla erbjudande inte räcker för frälsning inom katolicismen är tydligt även när man läser i Katolska kyrkans skrifter. Mycket tydligare än detta exempel kan det inte bli:

"Om någon säger, att sakramenten i den Nya Lagen inte är nödvändiga för frälsningen, utan överflödiga, och att människan av Gud får, genom tron allena, nådens rättfärdiggörelse, **låt honom vara förbannad.**"

Sjunde sessionen, Kanon IV i det Tridentiska mötets protokoll

Denna förbannelse som Katolska kyrkan en gång uttalade över den evangeliska kristenheten faller dock över Kyrkan själv; det är utgången av att de tidigt valde vägen in i lagiskhetens och maktutövandets domän. Om man nu i detta sammanhang begrundar Paulus ord om att när lagen kommer in så får synden liv, ja, då har vi där en av de främsta orsakerna bakom den Katolska kyrkans alla oerhörda övergrepp.

Det är inte obekant att den Katolska

kyrkan torterat och låtit avrätta många människor genom århundradena, faktisk flera miljoner! Den första avrättningen av *kättare** i Kyrkans namn ägde rum redan år 385. I början av 400-talet uppmanade den Katolska kyrkans store lärofader Augustinus den romerska makten att konfiskera kättares egendomar och spärra in dem. Detta i ett försök att få kättarna att anpassa sig till Kyrkans läror. Augustinus lärde också att det var rätt att med våld tvinga kättare tillbaka Kyrkan. På 1100-talet uppstod så - helt i linje med Augustinus lära - den så välkända inkvisitionen med sina domstolar. År 1229 godkände påven Gregorius IX brännandet av kättare på bål. År 1252 lät påven Innocentius IV införa tortyren som ett av inkvisitionen verktyg. Därmed uppfördes en mängd tortyrkammare där Kyrkans män plågade och mördade kättare och andra misshagliga personer. De tortyrmetoder som uppfanns i dessa kammare överträffade allt annat som tidigare hade existerat. Man har beräknat att runt 10% av Kyrkans kättarprocesser slutade med bålbränning av den anklagade. Egendomskonfiskering drabbade alla anklagade personer. År 1520 fördömdes Luther i en bannbulla utfärdad av påven Leo X för att Luther hade sagt: "*att bränna kättare på bål strider mot den Heliga Andes vilja*". Den åsikten var alltså värd en bannbulla enligt den Katolska kyrkans högste ledare.

* *Kättare* kallades de personer som hade en från Kyrkans lära avvikande tro.

Det är inte heller obekant att Kyrkans män genom alla år förgripit sig på enormt många kvinnor och barn, även pojkar. Detta är bara några av alla de synder som begåtts av den Katolska kyrkan. De romerska kejsarnas förföljelse av de tidiga kristna är bara en bagatell i jämförelse med den Katolska kyrkans "behandling" av kättare och andra. Att det kan bli så här beror alltså på det Paulus skriver om. Så vi kan här träffande säga att när avsteg görs från Evangelium, då kan vad som helst hända, och av frukten känner man trädet! (Inkvisitionen infördes aldrig i Sverige.)

Inom alla lagiska religionssystem finns mänskliga trix och metoder för att hantera synd och skuld; något måste man ju ta till för att gjuta olja på orosvågorna. Inom Katolska kyrkan är det bikten - i kombination med andra s.k. sakrament - som blivit deras lösning. Genom bikten kan alla synder sopas under mattan och syndaren kan sedan promenera ut "fri" från sin skuld - sett ur Kyrkans perspektiv, men så klart inte ur Guds! Detta är en förklaring till varför synden kan - och får! - fortgå och t.o.m. växa trots ett oupphörligt biktande. När man biktat sig så är alla tidigare synder och all skuld lika bortblåsta som om det man bekänt för prästen aldrig hade inträffat. Med biktens system låser man även fast katolikerna i den Katolska kyrkans hierarkiska system; man gör medlemmarna helt beroende av prästen och hans avlösning vid bikten samt andra sakrament. Religiösa riter ersätter därmed ånger, förkrosselse och omvändelse. Vill du läsa mer om den katolska bikten så finns en länk i slutet av denna sida.

Hur hamnade då kristenheten så här snett, och hur uppstod den Katolska kyrkan? Jag tror orsakerna är många, men en är definitivt att man inte i kärlek till sanningen höll kvar troheten till det enkla Evangeliet och Bibelns undervisning. Därför hamnade man i lagiskhet och därmed i en öppenhet för ytterligare villfarelser. Maktens sötma fick också kristna ledare att beträda förbjuden mark. Man gjorde med andra ord allvarliga avsteg från Evangelium. Med åren har budlydnaden tilltagit och antalet villoläror och villfarelser är nu oerhört många inom den Katolska kyrkan. Vill du läsa mer om detta så finns en länk i slutet av denna text.

Exempel 2: Trosrörelsen - kristendom som

Är då Trosrörelsen en lagisk rörelse? Ja, det är

den absolut eftersom det mesta bygger på metoder och lärosystem. Dessa handlar väldigt mycket om vad DU måste göra för att nå "din potential" som kristen och för att bli frisk och framgångsrik. Självt minns jag en predikan jag en

från en trosförkunnare som hade rubriken "Principer för materiella välsignelser". Ofta talade man om just principer, nycklar och metoder. En del av de värsta lärorna har tonats ner på senare år, men grunden finns ju kvar. Positivt tänkande samt munnens och ordets **makt** spelar en central roll i Trosrörelsens teologi. Och visst går detta att jämföra med affärsmodeller. Tänker vi på managementkurser, framgångskurser, personlighetsutvecklande kurser inom näringslivet, då är inte dessa helt olika det man lär ut inom Trosrörelsen. Dessutom är det business i båda fallen. Eftersom så mycket inom Trosrörelsen bygger på att du måste lära dig "HUR", då går det alldeles utmärkt att tjäna bra med pengar på undervisningen.

Ända sedan starten i Sverige runt 1983 har det sålts enorma mängder med kassetband, videoband och böcker inom rörelsen. Man har även håvat in mycket pengar via bibelskolor, och kanske ännu mer via tiondegivande, gåvor, kollektioner, "kärleksoffer" och andra sätt att ta in pengar. I teologin finns dessutom en lära om att det man sår in i rörelsen får man hundrafalt igen, vilket har lockat många anhängare att satsa pengar för att på så sätt "bli välsignad av Gud" och få ännu mer pengar tillbaka. I den tidiga fasen av Trosrörelsens framfart i Sverige var kläd- och uppförandekoden mycket tydlig, och det hamnar så klart inom lagiskhetens domän. Även om det ser lite annorlunda ut idag när man tittar in på deras möten, är det ändå tydligt att det fortfarande finns mycket som tillhör lagiskhetens domän.

På vilket sätt har då denna form av lagiskhet väckt synden till liv inom Trosrörelsen? Vilken frukt har det gett? Framförallt tycker jag det handlar om andligt övergrepp på människor och ekonomisk snikenhet. Våldigt många har ramlat ut ur Trosrörelsens olika sammanhang med psykisk ohälsa, ännu fler har behövt själavårdas efter att ha varit med i dessa sammanhang. Det kunde inte minst Sven Reichmann vittna om. När Sven en gång samlade en grupp med avhoppade medlemmar, räckte samtliga upp handen när han frågade vilka som hade umgåtts med självmordstankar. Allt detta är något som vi måste beakta som frukt av Trosrörelsens läror. En annan frukt är den splittring i kristenheten som Trosrörelsens framfart innebar. Både familjer, släkter och församlingar har fått uppleva smärtsam splittring.

Att följa olika metoder och läror för att t.ex. bli en vass och framgångsrik kristen är definitivt en form av lagiskhet. Och när budlydnad kommer in får synden liv. När sådant får utrymme i kristenheten kan vad som helst hända. Jag vågar öppet säga att skeendet i Knutby troligen aldrig hade inträffat om inte Trosrörelsens läror kommit till Sverige och Livets Ord hade startat. Det fråntar så klart inte de

skyldiga i den tidigare Knutbyförsamlingen deras eget ansvar.

Exempel 3: Korpelarörelsen - kristendom som en helt vettlös andlig elit

Här kommer vi nu till ett stycke udda svensk kyrkohistoria. Det här är berättelsen om hur en grupp i ett redan lagiskt sammanhang spårade ur fullständigt under 1930-talet. Skall vi likna detta vid något som ligger oss närmare i tiden kan jag bara komma på händelserna i Knutby. Även om det som hände i Knutby är ett slående exempel på vad lagiskhet och villfarelser kan leda till, så skall jag inte nämna dem mer än så här. Händelserna i Knutby är ju kända bland de flesta kristna i Sverige, skulle jag tro, men så är inte fallet med Korpelarörelsens historia. Texten om denna rörelse är i stort sett ett sammandrag av vad det står om dem i boken *Protest och profetia: Korpela-rörelsen* författad av Lennart Lundmark.

Men som grund

Vad var då Korpelarörelsen för något? Jo, denna rörelse

föddes ur laestadianismen. Laestadianismen uppstod inom Svenska kyrkan. Dess grundare var Lars Levi Laestadius (1800–1861) som var präst i bland annat Pajala och Karesuando församling. Han var en botpredikant som inte minst vände sig mot det myckna supandet. Laestadianismen utvecklades tidigt till något som i mycket liknar en sekt. Idag består rörelsen av flera olika inriktningar, där en del är mer lagiskt inriktade än andra. Laestadianerna vänder sig mot mycket i vår moderna kultur, mot lyx, flärd och vissa nöjen. Inom de mer strikta grupperna har man t.ex. inte använt gardiner, biobesök är inte okay, och TV:n är bannlyst. Kvinnorna har långt hår som skall vara uppsatt, och de är klädda i långa kjolar. Det finns en uppsjö av de s.k. "äldstes stadgar" som är regler som i grunden är

mänskliga påfund men som i respektive tradition inom laestadianismen närapå upphöjs till i nivå med Guds bud. Man använder vanligen Karl XII:s Bibel och gamla psalmböcker. Att rörelsen haft en del problem med pedofili och incest framstår som ett bevis för att lagiskheten gjort att synden fått liv inom detta område. En bidragande faktor till att detta kunnat hända är att det inom laestadianismen finns något som man mycket väl kan likna vid den katolska bikten. På så sätt kan man sopa synderna under mattan och knalla på som tidigare. Vill du läsa mer om laestadianismen så finns ett "bonusmaterial" om dem sist i denna sida. Det kan nog tillhöra kristen allmänbildning att även känna till denna rörelse. De har främst sitt säte i de norra delarna av Norge, Sverige och Finland. De finns även i USA.

Ur denna laestadianism uppstod alltså Korpelarörelsen. Det finns många anekdoter om Korpelarörelsen, men mycket i dessa är överdrifter och förgrovningar. Men flera rykten om sexuella aktiviteter bekräftades när det blev polisingripanden och rättegångar under 1939. Mer om det senare.

Namnet på rörelsen kommer från den finska

lantbrukaren Toivo Korpela (1900-1963). När Korpela gjorde sin militärtjänstgöring kom han i kontakt med gammallaestadianismen i Finland, och under åren 1928-29 började han predika inom den rörelsen. Korpela var en karismatisk predikant som kunde elda på åhörarna till stor hänförelse. Med tiden började han även predika i norra Sverige och ordna med egna möten. Detta med egna möten föll dock inte i god jord hos de äldre ledarna inom laestadianismen. Korpela förbjöds därför att predika inom den laestadianska rörelsen men han fortsatte trots det anordna egna möten, vilka besöktes av stora skaror. År 1932 stämplades därför Korpela av laestadianerna som "lögnaktig, ohörsam och en förtalare av de kristna".

Framgångarna för Toivo Korpela var som störst i och kring Karesuando, Lannavaara, Soppero, och i Kiruna anslöt sig majoriteten av östlaestadianerna till Korpela. Året var då 1932. Det var främst unga personer som kom till Korpelas möten. Flera pastorer och präster ansåg att Korpela från början var en sansad, begåvad och god förkunnare. Dock gav han sig ut för att "vara något" och han använde ett oanständigt språk, enligt dessa personer. Hans förkunnelse skall då inte ha avvikit från laestadianernas förkunnelse i någon större grad.

De två profeterna och deras inledande villoläror

Inom Korpelas rörelse uppstod efter en tid en profet (som i källmaterialet kallas för "Förste profeten"). I början av 1934 sa denna person att han hade fått en "drömsyn" där det uppenbarades att den då nya finska bibelöversättningen var den "förödelsens styggelse" som omtalas i Bibeln. En annan profet dök också upp (som i källmaterialet kallas för "Andre profeten") som bekräftade Förste profetens drömsyn. Utifrån dagen då den nya finska bibelöversättningen lanserades, som var den 1 januari 1934, och utifrån Daniels profetia, kunde nu dessa två män förutsäga att domedagen skulle inträffa 1335 dagar efter den nya bibelöversättningens lansering, alltså den 24 juli 1937. Då skulle Gud kalla dessa två profeter upp till himlen och ungefär ett år senare skulle en "ark" komma ner från himlen och hämta resten av de troende inom rörelsen. Arken skulle först landa i Kiruna och sedan plocka upp troende i de aktuella byarna i Norge, Sverige och Finland. Dock skulle endast 666 personer tas med. Och eftersom Bibeln i Uppenbarelseboken nämner 24 äldste, så skulle endast 24 personer över 60 års ålder tas med. Under väntans tider fick ingen av de 666 be om förlåtelse eller ge förlåtelse (!). Skulle de ändå göra så, då skulle de få vilddjurets märke i pannan.

De båda profeternas eskatologi (lära om yttersta tiden) innehöll även förutsägelser om att det skulle bli väckelse i Kiruna och att 7000 personer då skulle bli väckta. Profeterna skulle även samla 144 000 frälsta judar till Palestina där alla berörda skulle samlas. Dessutom skulle 101 miljoner personer från hedningarna föras till Palestina. Efter 10 år skulle sedan jorden förvandlas, dels till ett paradiset och dels till ett gehenna. Detta budskap predikades i sin helhet av de båda profeterna medan Korpela själv vistades i sin hemby Ähteri i Finland. Till en början var Korpela skeptisk till profeternas budskap, men blev så småningom övertygad och predikade då tillsammans med profeterna. Men i januari 1935 lämnade Korpela de båda profeterna och for hem till Finland. Han återkom sedan aldrig till Sverige. Eftersom de största galenskaperna ännu inte hade dykt upp inom Korpelarörelsen, är det ganska orättvist att rörelsen fick sitt namn efter Korpela då han inte var delaktig i det som skulle komma.

Toivo Korpela utesluts

Under våren 1935 uttrycktes det inom rörelsen att Korpela endast var en slags Johannes döpare som gick före de två profeterna. Vid samma tid tog Korpela avstånd från de båda profeternas uppenbarelser och eskatologi, vilket framkom i en intervju som han gav i sitt hem. Detta ledde till att en av profeterna under ett möte i Kiruna i april samma år krävde att Korpelas "djävlar" skulle befallas till helvetet. Detta ledde i sin tur till att mötesdeltagarna hoppade och skrek: "*Korpelas djävlar till helvetet, Korpelas djävlar till helvetet...*". I och med detta ansåg man att Toivo Korpela var utesluten ur den rörelse som han hade själv startat.

Den fortsatta negativa utvecklingen inom sekten

Korpelarörelsens centrum blev sedan i laestadianernas kapell/bönehus i Kiruna. Där trädde det tidigt fram en 40-årig gruvarbetarhustru som tillhörde laestadianerna. Hon tog platsen som "Profetissa" bland korpelanerna. Denna kvinna hade rykte om sig att vara synsk och att hon kunde försätta sig i trance. I den undersökning av Korpelarörelsen som utfördes av Oskar Kostet 1950, finns en beskrivning av denna profetissa när hon befann sig i trance:

"Jag såg själv då hon kom i trance. Hon såg hemsk ut då hon såg hemska syner. Hennes ögon var glasartade, hon såg vansinnig ut. Hon talade hela tiden under trancen. Hon kastade sig häftigt; vi var en gång tre personer för att hålla henne för att vi var rädda att hon skulle slå sig. Hon var stor och tjock, men då hon hade glada nyheter blev hon lätt, hon kunde hoppa som ett barn och hela ansiktet var förändrat av glädje. Man såg så väl när synerna var hemska. Då såg man hur hon vändades och led."

Protest och profetia: Korpela-rörelsen, s. 35

Redan på hösten 1934 fick profetissan en

uppenbarelse om att de båda profeterna skulle upptas till himlen ett år tidigare, alltså den 24 juli 1936. De båda profeterna trodde på Profetissans budskap och fann stöd för det i Bibelns vers i Matt 24:22: "*om inte den tiden förkortades, skulle ingen människa bli frälst*". Lite senare ändrade Profetissan förutsägelsen till ytterligare ett år tidigare. Ännu en profet trädde fram inom rörelsen i Kiruna, han kallades för "Mose". Denne man var en välbärgad affärsman, men han la helt ner sin affärsverksamhet när han gick med i rörelsen. Han skulle alltså "leva i tro" - som det ibland heter.

Korpelarörelsens syn på det omgivande samhället var mycket negativ, man kallade det för "Babylons sköka". Vid ett möte hade en av profeterna (som nu var fem till antalet) börjat hoppa och ropa: "*Babylons sköka till helvetet, Babylons sköka till helvetet...*". Under följande möten hoppade alla de församlade och ropade det samma som profeten. Hoppandet och "svärjandet" blev något av en standard inom rörelsen. Avsikten med detta var att fördriva demoner. Med tiden började anhängarna även hoppa och svärja utanför sina möten, både utomhus och i olika hem. Stödet för detta menade man fanns i Hes 6:11: "*Så säger Herren, Herren: Slå ihop dina händer och stampa med fötterna och ropa ve över alla usla vidrigheter bland Israels folk*". Svordomarna kallade man för "Mose psalmer". I och med detta svärjande lämnade en del av anhängare rörelsen.

År 1935 fick profetissan en ny uppenbarelse om att arken som skulle hämta de 666 troende skulle landa på sjön Luossajärvi den 14 mars kl. 06.00. Detta bortförklarades senare. Men i detta skede hade korpelanerna börjat blanda ihop de två första profeternas uppryckande med arkens ankomst. På kvällen den 13 mars strömmade det in anhängare från andra orter till Kiruna som troligen inte vill missa himmelfärden. På kvällen var möteslokalen full av anhängare, även polis var närvarande. Polisen kunde rapportera att där varken förekom någon predikan eller väckelse. Det som hördes var istället en mängd fördömanden mot laestadianer och vanligt folk med ord som var "opassande i religiösa sammanhang", enligt polisen.

I och med att arken inte anlände på utsatt tid svalnade intresset för rörelsen något, men sekten fortsatte ändå att hålla möten i Kiruna och på andra mindre orter. En reporter berättade om ett mötes utformning som han fick närvara, strax efter att arken hade uteblivit. Han skrev (här några utvalda delar):

"Möten pågå dagligen från middagstiden och till midnatt eller längre. Det starka inslaget av åldringar gör en betänksam. Ty man erinrar sig att det endast är 24 gamla som få plats i arken, och att det bör bli åtskilliga som utesluts från den stora nåden. Man börjar med att ta upp en psalm. Allt sjunges på finska och utan orgelackompanjemang. Till vänster om Förste profeten sitter en högre man i skjortärmarna och med gammaldags glasögon på näsan. Han har stort böljande skägg och anses av de troende att vara en reinkarnation av Moses. Till höger om Andre profeten sitter en kraftig fetlagd kvinna i hög pälsmössa och blå yllekofta. Det är Profetissan. Man märker genast att hon är den typiska hysterikan. Åter och åter för hon handen över pannan med samma nervösa gest, blicken irrar från vänster till höger, från taket till golvet, och huvudet kastas med ryckiga rörelser från det ena hållet till det andra. Profetissan är omgiven av en trogen livvakt av trossystrar.

Korpelarörelsen använder uteslutande den äldre finska bibelöversättningen. Det är den enda som är bibeltrogen, anser man. När stunden är kommen skall finska därför bli de heligas språk och allas tungomål skola försvinna. Fyra ständigt återkommande ord anger tydligt tendensen: Saatana, Helvetii, Babylon och Perkele (förbannad). Man pratar, röker, tuggar snus och daskar ungarna i stjärten. Och så dricker man vatten. Det är ett ständigt klunkande. Förste profeten fortsätter med sina förbannelser. I två timmar talar han utan uppehåll. Men strax tar den Andre profeten vid, och så fortgår det utan uppehåll till framemot midnatt. En och annan upphäver ett verop, en äldre man skakar kroppen i rytmisk negerstil och kvinnorna vagga smått i bänkarna."

Protest och profetia: Korpela-rörelsen, s. 38-40

Ännu värre urspårning

Med tiden utvecklades aktiviteterna i en ännu mer absurd riktning ute i byarna. Vanligt folk vågade sig inte ut när ett 20-tal sektanhängare drog fram genom Sattajärvi med en skrikande och svärjande profetissa i täten. Denna kvinna var endast 21 år gammal. Hon skötte normalt telefonväxeln i byn, och därför blev det

problem att ringa när hon i växeln svarade med beskyllningar och förbannelser. Detta gjorde hon eftersom uppringaren var "Babylons sköka". Tidningar rapporterade även att nakendans hade förekommit, men en folkskollärare vittnade om att det endast var en bror till den 21-åriga kvinnan som under sinnesförvirring hade klätt av sig naken och slagit sönder alla glasrutor i sin stuga.

En journalist från DN besökte den 21-åriga profetissan i Sattajärvi. Han fick bevittna hur flera besökare *"grätoo, svuro, förbannade och vaggade oavlåtligt fram och tillbaka med överkroppen"*. Profetissans två andra bröder försökte lugna ner sin syster och andra som *"hoppade kråka på golvet och svuro vid Djävulen omväxlande"*. Efter en stund lugnade allt ner sig och man drack kaffe. I samma by förkunnades bland anhängarna att *"präster och biskopar äro djävlar"* och barnen uppmanades att förbanna sina lärare till helvetet.

Flera korpelaner tycks ha drabbats av sinnessjukdom varav vissa fick hämtas av polis för att föras till sjukhus. Ett antal anhängare for ut till olika byar och gårdar för att svärja och förbanna. De värsta hade förmodligen gått in i någon slags psykos. En del for till och med hårdhänt fram mot personer som de stötte på. Svordomar och förbannelser utgjorde vid denna tid huvuddelen av det som sades vid deras möten. Detta försvarades med att det var *"förbannelsens tid då alla måste svära"*.

Vid ett möte i Kiruna trädde det fram en flicka som menade att hon kunde se vilka i lokalen som var ansatta av Djävulen. De var i sådana fall svarta i ansiktet. För att de av flickan utpekade skulle bli fria från sina djävlar var de själva tvungna att skrika: *"Satans djävlar till helvetet"*. Vid samma tidpunkt svor man Toivo Korpela till helvetet – inte enbart hans djävlar alltså. Vid ett annat möte hade hela bönehuset i Kiruna varit fullt av djävlar enligt samma flicka. Man hade därför svurit i flera timmar i sträck. Norrbottens-Kuriren rapporterade att: *"Oväsendet var tidvis så fruktansvärt att det trotsar varje försök att beskriva eländet"*. Haparandabladet rapporterade att: *"Unga och gamla svuro och skreko samt hoppade jämfota och flaxade med armarna så att svetten rann utefter deras kinder. Samtliga där inne i kapellet voro dårhusmässiga"*. Teologin – om man nu skall kalla det för teologi – bakom svärjandet var att Djävulen bara förstår sitt eget språk och på detta sätt kunde man fördriva honom.

Under dessa möten i Kiruna gjorde polisen flera gripanden. Detta innebar slutet på de spektakulära mötena i Kiruna. I vissa fall kom hotelser från korpelanerna när polisen hade tagit hand om förvirrade anhängare. De kunde t.ex. hota med att storma polishuset. Laestadianerna som ägde kapellet fick efter alla

korpelasamlingar där utföra omfattande reparationer. Men extatiska mötena fortsatte ute i byarna, främst i Pajalaområdet.

Total urspårning

Uppgifterna om de fortsatta aktiviteterna inom Korpelarörelsen härrör nästan uteslutande från uppgifter som anhängare själva lämnade till polisen vid den större polisutredningen och rättegångarna 1939.

När arken inte hade dykt upp på förutsagd tid klingade rörelsen av något, men bland de som stannade kvar blev "ceremonierna" allt mer absurda. Om en man t.ex. kände attraktion till en kvinna inom rörelsen, då skulle han vistas i hennes närhet. De fick även lov att ligga bredvid varandra, men utan att ha sex. På detta sätt skulle begäret efter sex övervinnas. De införde även en sedvänja att kyssa varandra på munnen när man möttes. Män behövde dock inte göra detta. Man utförde även "barnsliga" handlingar för att på så sätt "bli som Guds barn" enligt Matt 18:3.

Efter att Förste profeten hade varit inlagd på sjukhus under 67 dagar under 1935, på grund av sinnesförvirring, for han hem till Aareavaara utanför Pajala. Där kallade han till sig de övriga profeterna och övertalade dem att upphöra med de "barnsliga" ceremonierna. Dessutom modifierade han läran om upptagandet av de två profeterna och om arken. Förklaringen som Förste profeten gav till detta var att han själv och Andre profeten endast skulle tas upp "andligen" och inte fysiskt och synligt. Arken fick betydelsen att den var Guds Ord och Kristus. När de misslyckade profetierna hade fått sina bortförklaringar fortsatte rörelsens verksamhet i ytterligare några år, men nya villoläror kom nu in i de förras ställe.

Synder blir tillåtna

Förste profeten undervisade nu att han **ensam** företrädde Kristus på jorden, och att den Andre profeten inte längre hade något uppdrag som profet. Som Kristi företrädare kunde därför Förste profeten befria anhängarna från synd och skuld så att de kunde leva helt fritt när det gällde sex, spritkonsumtion, dans, kortspel och andra lekar. Sexuell frihet fann man stöd för i Bibeln när man läste om att fäderna och andra gudsmän hade flera hustrur samt att en del av dem även hade gått till prostituerade. Lusten sågs nu som en Guds gåva. Förste profeten undervisade också att ordet "äta" i Bibeln vanligen handlade om att ha sex. Detta öppnade då upp för friare sex som en "njutningens gåva från Gud". Sex med yngre var också tillåtet i den mån att ynglingen var utvecklad för ändamålet och normalbegåvad. Spritintaget fann man stöd för i berättelsen om när Jesus gjorde vatten till vin. Dans blev vanligt vid sammankomsterna från och med sommaren

1937, men fick endast utföras tillsammans med troende eftersom dansen var som ett tack till Gud. Även kortspel blev nu vanligt under mötena. Vid denna tid hade intaget av alkohol blivit omfattande.

Vid polisförhören med Förste profeten 1939 uppgav han att han hade haft sex med 30-talet kvinnor och flickor, utöver sin egen hustru, vanligen ordentligt berusad. Om någon blev med barn var det bara Guds vilja. Alla dessa personer som Förste profeten hade haft sex med hade gett honom sitt samtycke när han hade frågat om de ville "äta". Till en början utfördes sådana sexuella handlingar i avskildhet, men senare förekom det att samlag utfördes inför åskådande sektmedlemmar. Även andra ägnade sig åt denna form av "frihet".

Kamning och pensling

De kanske mest udda företeelserna hos de sena korpelanerna var "kamning" och "pensling". Kamningen innebar att mötesdeltagarna ställde upp sig med blottade könsorgan. Därefter gick en kvinna (ibland en man) runt och kammade könshåren på dem som hade ställt upp sig. Detta gjordes för att *"pröva om medlemmarna blivit så renade genom Herrens Ord att de inte längre blygdes för varandra"*.

Penslingen innebar att deltagarna ställde upp sig med blottad rygg och att någon höll ljummet vatten utmed ryggraden. Därefter strök någon de uppställda personerna med en pensel på deras rygglut.

Vid det här laget fick korpelanernas möten ett allt mindre religiöst innehåll. Istället drack man alkohol, dansade, spelade kort och utförde de nya "ceremonierna".

Upplösningen

I december 1938 dömdes Förste profeten för olovlig sprittillverkning. Hans spritkonsumtion hade vid det laget blivit omfattande. På hösten 1939 dömdes Förste profeten och två andra män för otukt med två minderåriga flickor. Två andra män dömdes för otukt med två andra flickor. Förste profetens dom blev sluten psykiatrisk vård och han frigavs inte förrän i början på 1950-talet. I brev till olika tidningar förklarade Förste profeten att läran om fri samlevnad var en "förvillelse", detta skrev han ifrån häktet. Samtidigt förklarade han att denna frihet skulle de istället få i den nya världen. 45 andra medlemmar dömdes till dagsböter för att de hade låtit barn vara närvarande under de absurda ceremonierna. Förste profeten dog 1965.

Korpelaner fanns i fler byar och samhällen än de som nämnts i detta avsnitt. Det totala antalet anhängare var kanske som mest 300 personer. Vid polisutredningen 1939 uppgavs att rörelsen då hade 160 medlemmar kvar, varav 118 förhöordes. Alla som anslöt sig till Korpelarörelsen hade först haft anknytning till laestadianerna.

Enligt författaren till boken *Protest och profetia: Korpela-rörelsen* var ryktena om nakendans och orgier starkt överdrivna, men vittnesmål står mot vittnesmål i dessa frågor.

Efter rättegångarna 1939 finns inga vittnesmål om att korpelanerna fortsatte att samlas. De tidigare medlemmarna kände stor skam och isolerade sig därför. Många fick också svårt att skaffa arbete. Prästen i Pajala uppgav att några hade gjort bättring, men att resten levde vidare helt likgiltiga för all religion.

Vad kan vi lära av dessa exempel?

I Korpelarörelsens slutskede ser vi ett tydligt exempel på en sådan andlig utbrändhet som är så vanlig hos personer som varit med i extrema sektliknande sammanhang. Jag har själv mött och känner flera personer som drabbats av liknande utbrändhet efter att de varit aktiva inom Trosrörelsen, men även inom Knutbyförsamlingen. Intresset för tron har ibland svalnat helt, eller så orkar man inte längre engagera sig i någon kristen verksamhet. Flera har genomgått skilsmässa och inte sällan blev det inget av med det yrkesliv man hade tänkt sig. Men tack o lov, många har också upptäckt eller återupptäckt den sanna tron!

"Låt eländet vara glömt" – så uttryckte en av de tidigare profeterna inom Korpelarörelsen det. Men NEJ, det är inte bra att glömma historia, för av historien kan vi dra många lärdomar – om vi vill och har möjligheten till det.

Vad kan då lära av dessa exempel jag gått igenom? Jo, bland annat detta:

- Håll hårt i Sanningen! Ge inte efter för villfarelser och andra osanningar.
- Håll hårt i Bibeln! Rota dig ordentligt i HELA Bibeln!
- Våga vara kritisk när nya idéer och läror dyker upp och fråga vilket brett stöd dessa har i Bibeln. Kanske du rent av skall rata alla nya läror.
- Följ inte människor utan följ Jesus!
- Stanna inte kvar där det finns auktoritära och vilseledande ledare.
- Var ytterst försiktig med uppenbarelser, syner och profetior eftersom mycket av sådant idag är falskt.

- Pröva det som sägs mot Bibeln. Men kom ihåg att även det som ser ut att ligga i linje med Bibeln kan vara fel om det kommer ur en oren källa. Kom ihåg att Satan frestade Jesus med hjälp av bibelord!
- Pröva allt ur "barnskapsperspektivet". Rimmar det du prövar med en enkel och fri tro på Gud? Rimmar det med att vara barn hos Gud?
- Våga även lyssna till inre "varningsklockor". Gud ger oss ofta ofrid över sådant som är fel, så försök lyssna in detta.
- Var alert, nykter och vaken!
- Var även objektiv i bedömningen av all annan information och kolla källor. Även saker som inte har med den kristna tron att göra kan leda dig fel.

Jag hoppas inte att du ser denna lista som *lag*, för en sann tro handlar alltså inte om lagar och regler utan om att vara ett fritt barn hos Gud. Hittar vi den tron och förstår hur enkel den är – så enkel att själva enkelheten blir svår för somliga – då kan vi slappna av i en vilsam och behaglig tro.

Här kan vi även minnas Paulus varnande ord (nu från 1917-års översättning):

2 Tess 2:10-11: "därför att de icke gävo kärleken till sanningen rum, så att de kunde bli frälsta...sänder ock Gud över dem villfarelsens makt, så att de sätta tro till lögnen"

I en annan bibelöversättning står det "*de har ju inte velat **ta emot** den kärlek till sanningen som kunde ha räddat dem*". Kärlek till sanningen är alltså avgörande och något som vi kan få av Gud, men den måste tas emot. Hur gör man det? Ja, man ber helt enkelt om att få den och säger till Gud att man är villig att släppa allt av det man tror som inte är sant – om man nu är beredd till det. Men även viljan kan vi få:

Fil 2:13: "Ty Gud är den som verkar i er, både **vilja** och gärning, för att hans goda vilja skall ske."

Vi kan även begrunda dessa bibelverser:

Gal 6:7-8: "Bedra inte er själva. Gud bedrar man inte: det människan sår skall hon också skörda. Den som sår i sitt kötts åker skall av köttet skörda undergång, men den som sår i Andens åker skall av Anden skörda evigt liv."

I sekter och villfarna sammanhang blir det vanligen så, att det är köttets begär som styr mycket av det som sker; man sår i köttets åker, och det kommer att

präglade hela sammanhanget. Och som vanligt handlar det då om manipulation, upplevelser, makt, pengar, sex, osv. Orsaken till att sådana sammanhang hamnar där de hamnar, är helt säkert att man börjat göra avsteg från Evangelium; man har släppt in lagisk förkunnelse och andra villfarelser. När man gör så, får synden liv och Gud låter villfarelsen flöda fritt så att man tror på lögnerna.

Som avslutning vill jag ta med ett citat från en klok man som fick betyda oerhört mycket för den moderna världen:

"Lögnen hinner springa två varv runt jorden, innan sanningen ens kommit ur sängen och fått på sig byxorna."

Winston Churchill

Varför är det så då? Jag skulle säga att det beror på att lögnen är slug, fräck och oförsämd, medan sanningen är lågmäld och tålmodig.

Bonusmaterial: Laestadianismen

Nedanstående information om laestadianismen finns i samma bok som jag hämtat informationen om Korpelarrörelsen från. Den författaren har i sin tur hämtat informationen om laestadianismen från boken *Den laestadianska själavårdsrörelsen i Sverige under 1800-talet* som skrevs av prästen Olaus Brännström (1919-2008) och utgavs 1962. Den information vi får därifrån ger en tydlig bakgrund till vad vi kan kalla för Korpelarrörelsens "startkapital", alltså vilka läror och tankegångar som redan fanns hos Toivo Korpela och hans anhängare när deras rörelse startade. Här är ett sammandrag av den informationen:

Hos Lars Levi Laestadius var läran om "det andliga prästerskapet" central. Detta innebar att de väckta inom rörelsen hade kommit till insikt om människans andliga tillstånd och därför hade plikten att "döma världen" och "skälla på de sorglösa". De sorglösa var de som hade biktat sig. Det andliga prästerskapet skulle fördöma syndare som de kom i kontakt med och de skulle även förmedla Laestadius predikningar varhelst det fanns en möjlighet.

Den sociala kontrollen blev tidigt också central inom laestadianismen. Människans privata gemenskap med Gud har en underordnad betydelse, det viktigaste är att man uppfyller kraven från de andliga

domarnas "tribunal". Bekännelse, gråt och klagan inför öppen ridå var nödvändigt. Man skulle kunna peka på ett specifikt tillfälle då man synligt gått igenom detta svåra; de övriga i församlingen skulle kunna avgöra om det var ett falskt försök att komma till nådatronen. Med tiden kom man fram till att det räckte att visa upp denna ånger inför **en** ledande person i församlingen.

De som biktat sig kallas alltså för "sorglösa" men det fanns flera typer av sådana. En del tror på sin naturliga sedlighet. Andra tror att människan kan ursäktas på grund av sin svaghet. Ytterligare andra kan bekänna sin synd och ångra sig *"men inte på det sätt som de kristna kräver, nämligen med samvetskval och hjärteångest, med suckar och tårar"*, som Laestadius uttryckte det. De som tror att de själva kan finna vägen till Kristus, utan att ställas inför det andliga prästerskapet, kallas för "nådetjuvar". *"Om, om säger jag, om nådetjuvarna tillägna sig dessa nådelöften innan de ropar i samvetsnöd, så tillägna de sig dem med orätt och fara till helvetet, huru stark tro de än må hava"*, menade Laestadius. Enskild bön var ingen väg till frälsningen, enligt Laestadius. Att göra upp med Gud enskilt utan att man underställdes den andliga tribunalen var det samma som att gräva ner sitt pund i jorden. Nedvärdering av den enskilda bönen blev därför en typisk företeelse inom laestadianismen. Man ansåg också att ingen kunde bli kristen genom att endast läsa Bibeln.

Här måste jag flika in några talande rader från kyrkohistorikern Hjalmar Holmquist som visar att Laestadius syn på frälsningen och den kristnes trosliv ligger långt ifrån det som Luther förmedlade, faktiskt närmare katolicismen än den evangeliska tron. Hjalmar skriver:

"Luthers brytning med Rom innebar historiskt sett närmast en befrielsegärning. Utifrån sin nya Gudsuppfattning, den evangeliska synen på Gud som den barmhärtige Fadren (Luk 15), **gav han den enskilda människan rätten att själv, utan beroende av mellanhänder och kyrkliga institutioner, i Guds Ord och bönen söka och finna Gud och mottaga hans syndaförlåtande nåd.** Evangeliets rent personliga religion, som Luther återupptäckte, måste med nödvändighet förr eller senare leda till den verkliga religiösa friheten. När tron blev ett rent personligt förhållande till Gud, och tron

blev allt i religionen, kunde denna ej nås med eller bestämmas genom yttre tvång."

Hjalmar Holmquist, *Tvång, Tolerans, Samverkan* s.35

Nu fortsätter vi med informationen om laestadianismen:

När den syndfulle gjorts medveten om sin skuld står denne "under lagen" och känner "syndasorg". Den viktigaste uppgiften för predikanterna är att väcka denna syndasorg. I detta var Laestadius egna predikningar en slags mall. Han var en skicklig talare som med mustiga liknelser och hårda fördömanden vädjade till människornas passioner för att väcka syndakänslan och knäcka den "hedersdjävul" som förlitade sig på förnuftet. Icke omvända kallades av Laestadius bland annat för "kråkor, skator, vargar, djävulens hundar, föräldramördare".

När den syndfulle gripits av ångest och har hamnat i syndasorg skulle en svår botkamp äga rum, och bättringen skulle under en längre tid visas upp i församlingen. När det andliga prästerskapet ansåg att den som står "under lagen" blivit tillräckligt botfärdig kunde de meddela "avlösningen". Det var viktigt att en botfärdig syndare inte fick sin avlösning för tidigt.

Eftersom den syndfulle tuktas en längre tid av församlingen, uppstår vid avlösningen extatiska kroppsrörelser, utbrott och visioner. Dessa är ett tecken på att människan nått fram till nåden. När syndarna kommit till nåden står de under församlingens kontroll, de får bikta eventuella synder och emellanåt motta avlösningen. De som genomgått prövning och blivit kristna, kallade Laestadius omväxlande för "vetekorn, kycklingar, mesar, svalor, nådevalpar".

Att trycka ner en människa i ångest kallades för att använda "bindenyckeln". Människan binds då till sitt syndiga väsen och tvingas kämpa mot dess snaror. Avlösningen var en frikännande dom och bestod i ett budskap om glädje och fröjd. Detta kallades för att använda "lösenyckeln", alltså att befria människan från syndaskulden. Alla kristna i församlingen var innehavare av denna "nyckelmakt".

Laestadianernas möten innebar vanligen att predikan inleddes långsamt med en dämpad röst, för att sedan stegras till skarpa fördömanden av syndfullhet. Därefter kom nådens budskap till de väckta. Då uppstod inte sällan rörelser, och ibland kunde i stort sett hela församlingen dansa omkring och jubla och omfamna varandra.

Inom laestadianismen ansåg man att den yttersta tiden redan hade infallit på jorden genom Kristus, och dess manifestation är den laestadianska församlingen.

Med tiden delades laestadianismen upp i tre huvudsakliga grenar: västlaestadianer, östlaestadianer samt gammallaestadianer (finns främst i Finland). Det är främst västlaestadianerna som förknippas med olika förbud mot moderniteter och flärd. Trots denna splittring låg den grundläggande läran från Laestadius fast hos alla. Passionen skulle härska över förnuftet, man blir kristen genom bikt, samt att det inte finns någon frälsning utanför laestadianismens församlingar.

Laestadianismen innebär alltså en världsfrånvärd frälsningslära byggd på att man först skall skapa skuld känslor hos människor. Därefter binder man dem vid församlingen genom de extatiska känslor av lättnad som uppstår när de befrias från den syndabörda som predikanten lagt på adeptens axlar. Därefter knyts personen till läran genom hård social kontroll från församlingen.

Detta var i sammandrag hur prästen Olaus Brännström beskrev den tidiga laestadianismen. Till detta kan jag lägga denna uppgift som är ganska osäker:

Det föreligger inga exakta uppgifter om hur många læstadianer det finns. Vissa uppskattningar talar för att det i Finland finns ca 125 000, i Norge och i Sverige 10 000 till 15 000 och i USA ca 6 000.

Summering

Om du har läst hela texten och kommit hit ner, då kan du förmodligen se att flera av Korpelaarörelsens idéer hade sin grund i laestadianismen; Toivo Korpela började ju sin religiösa bana hos laestadianerna. Lag föder lag, och när lag kommer in får synden liv!

Med de tre exempel jag lyft fram i denna text kan vi ännu en gång begrunda Bibelns ord om att "det människan sår skall hon också skörda" samt "när

budordet kom, fick synden liv". Till detta kan vi lägga dessa Jesu ord: "av frukten känner man trädet". Frukt kommer som bekant inte på våren. Det kan alltså ta ett bra tag innan frukten visar sig i sammanhang där man ser att budlydnad, lagiskhet och villfarelser råder.

Må vår Herre och Gud beskydda och vägleda dig!

/Lennart

Källor

- *Tvång, Tolerans, Samverkan* – Hjalmar Holmquist, 1873-1945, teolog, kyrkohistoriker, professor vid Lunds universitet
 - *Protest och profetia: Korpela-rörelsen* – Lennart Lundmark, docent vid Umeå universitet
 - *Den laestadianska själavårdsrörelsen i Sverige under 1800-talet* – Olaus Brännström, 1919-2008, präst
-

Läs vidare

- [Evangelium - Guds erbjudande om försoning och evigt liv](#)
- [Den lömska bikten](#)
- [Katolska kyrkan och katolicism](#) – flera texter och inspelningar
- [Tio villoläror inom Trosrörelsens teologi](#)
- [Psykiska problem hos före detta medlemmar i Livets Ord](#)